

The Study of Place of Noun in Persian Language Based on Cognitive Approach

Vol. 13, No. 2, Tome 68
pp. 563-585
May & June 2022

Saeed Akbari^{1*} & Seyedeh Nazanin Amirarjmandi²

Abstract:

The present research aims to investigate the place of noun in Persian language based on cognitive approach by relying on the framework of Lanckager's cognitive grammar (2008). To achieve this goal, authors have selected 150 Persian simple nouns from Sokhan Dictionary (1382) accidentally. The method of the present research is descriptive-analytical and data collecting is based on library studies. After the study of collected data of research, authors concluded that in Persian language, the discussion on being countable or non-countable of noun doesn't make much sense and unlike cognitive approach mass nouns are the same as countable nouns, which receive plural –s morpheme and together with proper nouns, they constitute a different class of nouns. Also in Persian language as well as cognitive approach, pronouns can replace nouns.

Keywords: Cognitive perspective, Persian language, Countable noun, General noun, Specific noun, Pronoun..

Received: 28 June 2020
Received in revised form: 13 October 2020
Accepted: 25 October 2020

1. Corresponding author: PhD Candidate in Linguistics, Department of Linguistics, Takestan Branch, Islamic Azad University, Takestan, Iran; *Email: s.akbari@tiau.ac.ir*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1659-3640>

2. Assistant Professor, Department of Linguistics, Takestan Branch, Islamic Azad University, Takestan, Iran

1. Introduction

Background:

One of the most important grammatical categories is noun, which has been considered in most linguistic studies, and due to the frequent presence of this grammatical category in language sentences, it can be given a special position in the field of grammar as well as word structure. In today's advanced world, where scientists and inventors are making new inventions and discoveries every day and selling them to the markets, the centers and authorities responsible for naming these products have faced a huge challenge. Making new domestic products, updating and editing, school and university textbooks based on modern science, updating Persian dictionaries, translating borrowed words in technical, engineering, medical, pharmaceutical and even military fields show the importance of studying the status of nouns in Persian based on an up-to-date and new theoretical framework in the field of linguistics. Although much research has been done on the grammatical category of nouns and distinguishing this category from other grammatical categories inside or outside Iran, the position of nouns in Persian has not been studied in detail from a cognitive point of view. To this end, this study aims to investigate the position of nouns in Persian language based on the theoretical and grammatical framework of Langacker (2008).

Theoretical framework

The theoretical framework of the present study is Langacker's (2008) grammar. Cognitive linguistics can be divided into two broad areas: cognitive semantics and cognitive approaches to grammar. In grammar, language is considered as a mental and cognitive system, and therefore the issue of language independence from other cognitive powers is not raised, and a comprehensive understanding of the language system is not possible without a complete understanding of the cognitive system. Also, the independence of linguistic domains is rejected, and semantics does not mean literal or linguistic meaning and does not believe in semantic characteristics.

Rather, the literal and non-literal meanings are metaphorical, virtual, metaphorical, and context-based. The grammar proposed by Langacker (2008) is the most prominent framework of cognitive linguistics. In describing grammar, Langacker (2008) considers language as a part of cognition and believes that linguistic research should be dedicated to understanding the human mind. In Langacker's grammar (2008), nouns are divided into two main subsets of countable nouns and common or uncountable nouns. Langacker (2008) also divides nouns into two groups of pronouns and specific nouns in terms of semantic usage. Langacker's (2008) cognitive approach has introduced the distinction between countable nouns and uncountable or general nouns in taking the plural marker. Thus, the noun that receives the plural is countable and the noun that does not receive the plural is uncountable.

Research questions:

In this study, the following questions have been raised: 1. To what extent does the pattern of countable and uncountable nouns in Persian correspond to the cognitive pattern? 2. What class of nouns in Persian does the pattern of common nouns which are one of the two main classes that make up nouns in the cognitive approach correspond?

Research method:

The research method of the present study was descriptive-analytical and the method of collecting research data was based on library studies and random sampling. To investigate the status of nouns in Persian from a cognitive perspective under the theoretical framework of Langacker (2008) grammar, the authors randomly selected 150 simple Persian names from Sokhan dictionary (2003).

2. Results

the results showed that in Persian the discussion of countable or non-countable nouns does not make much sense. Contrary to the cognitive view which considers countable nouns and common nouns as the two main classes of nouns, in Persian, common nouns are the same as countable nouns and receive the plural marker, and together with specific nouns, they form a distinct class of nouns. Also, in Persian, as in the cognitive view, the pronoun replaces the noun. Examining the simple nouns from a cognitive point of view showed that Persian grammar has significant differences in the category of countable nouns, uncountable nouns, general nouns, specific nouns and pronouns compared to Langacker (2008) grammatical pattern. In Persian, general, specific, and some personal pronouns do not receive the plural marker (s), which is in stark contrast to Langacker (2008)'s grammar. Also in Persian, some nouns that are inherently uncountable, such as water, also receive the plural marker (s). Here, the language instinct of the Persian speaker is also involved, which is also a case of contradiction between Persian grammar and cognitive grammar.

3. Conclusion

In general, in Persian, countable and uncountable nouns are on one side, and general and specific nouns are also on the other side, which do not correspond in general to Langacker's (2008) grammatical model.

دوماهنامه بین‌المللی

د ۱۳، ش ۲ (پیاپی ۶۸)، خرداد و تیر ۱۴۰۱، صص ۵۶۳-۵۸۵

مقاله پژوهشی

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.23223081.1401.0.0.39.1>

بررسی جایگاه اسم در زبان فارسی از دیدگاه شناختی

سعید اکبری^{۱*}، سیده نازنین امیرارجمندی^۲

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، گروه زبان‌شناسی، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران

۲. استادیار گروه زبان‌شناسی، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۸/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۴/۰۸

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی جایگاه اسم در زبان فارسی از دیدگاه شناختی ذیل چارچوب نظری دستور شناختی لانگاکر (2008) است. به‌منظور نیل به این هدف، نگارندگان ۱۵۰ اسم بسیط فارسی را به‌طور تصادفی از فرهنگ بزرگ سخن (۱۳۸۲) انتخاب کردند. روش تحقیق پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی بوده و روش گردآوری داده‌ها براساس مطالعات کتابخانه‌ای است. نگارندگان پس از بررسی و تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده پژوهش، این‌گونه نتیجه گرفته‌اند که در زبان فارسی بحث قابل‌شمارش بودن یا غیرقابل‌شمارش بودن اسم معنای چندانی ندارد و برخلاف دیدگاه شناختی که اسم‌های قابل‌شمارش و اسم‌های عام را دو طبقه اصلی اسامی می‌داند، در زبان فارسی اسم‌های عام، همان اسم‌های قابل‌شمارش‌اند و نشانه جمع دریافت می‌کنند و به همراه اسم‌های خاص، یک طبقه از انواع اسم‌ها را تشکیل می‌دهند، همچنین در زبان فارسی نیز همانند دیدگاه شناختی، ضمیر جانشین اسم می‌شود.

واژه‌های کلیدی: دیدگاه شناختی، زبان فارسی، اسم قابل‌شمارش، اسم عام، اسم خاص، ضمیر.

E-mail: s.akbari@tiau.ac.ir

* نویسنده مسئول مقاله:

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین مقوله‌های دستوری اسم^۱ است که در بیشتر مطالعات زبانی بدان پرداخته شده است و به دلیل حضور پر بسامد این مقوله^۱ دستوری در جملات زبان، می‌توان جایگاهی ویژه برای آن در حوزه دستور و همچنین ساخت‌واژه قائل شد. در دنیای پیشرفته امروز که دانشمندان و مخترعان هرروزه اختراع و اکتشاف جدیدی انجام می‌دهند و آن‌ها را روانه بازارهای فروش می‌کنند، مراکز و مراجعی که مسئول اسم‌گذاری برای این محصولات هستند، مانند فرهنگستان ادب و ...، را با چالشی عظیم روبه‌رو کرده‌اند. ساخت محصولات جدید داخلی، به‌روزرسانی و ویرایش کتاب‌های درسی مدارس و دانشگاهی براساس علم روز، به‌روزرسانی فرهنگ‌ها و لغتنامه‌های زبان فارسی، ترجمه^۲ واژه‌های قرص‌گرفته‌شده در شاخه‌های فنی و مهندسی، پزشکی، علوم دارویی و حتی نظامی، که نیازمند به نام‌گذاری هستند، اهمیت مطالعه^۳ جایگاه اسم در زبان فارسی را براساس یک چارچوب نظری به‌روز و جدید در حوزه زبان‌شناسی^۴، چارچوب نظری شناختی^۵، بیش‌ازپیش نشان می‌دهد.

باوجود تحقیقات زیادی که درباره^۶ مقوله^۱ دستوری اسم و تشخیص آن از مقولات دستوری دیگر در داخل یا خارج از ایران انجام گرفته است، اما تاکنون به‌طور تخصصی به جایگاه اسم در زبان فارسی از دیدگاه شناختی پرداخته نشده است. به همین سبب نگارندگان برآنند تا جایگاه اسم در زبان فارسی را براساس چارچوب نظری دستور شناختی^۷ لانگاکر^۸ (2008) مورد مطالعه قرار دهند. در این راستا دو پرسش زیر مطرح شده است:

۱. تا چه میزان الگوی اسم‌های قابل‌شمارش و غیرقابل‌شمارش در زبان فارسی با الگوی شناختی انطباق دارد؟

۲. الگوی اسم‌های عام^۹ که در رویکرد شناختی یکی از دو طبقه^{۱۰} اصلی تشکیل‌دهنده^{۱۱} اسم‌ها هستند با کدام طبقه از اسم‌ها در زبان فارسی انطباق دارند؟

روش تحقیق پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی است و روش گردآوری داده‌های پژوهش براساس مطالعات کتابخانه‌ای و به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی بوده و داده‌های پژوهش ۱۵۰ اسم هستند که از میان اسم‌های بسیط موجود در فرهنگ بزرگ سخن (۱۳۸۲) و از مدخل‌های حروفی که بسامد زیادی در اسم‌های زبان فارسی دارند به‌صورت تصادفی انتخاب شده‌اند. پژوهشگران درانتخاب اسم‌ها، به‌طور آگاهانه اسم‌های بسیط را به‌دلیل ساده

بودن ساختارشان انتخاب کرده‌اند. در تحلیل داده‌های گردآوری‌شده، پژوهشگران علاوه بر استناد به چارچوب نظری پژوهش که دستور شناختی لانگاکر (2008) است، براساس سنت مرسوم در بررسی‌های زبان‌شناختی، خود را مجاز دانسته‌اند تا از شمّ زبانی خود نیز برای تحلیل داده‌ها استفاده کنند.

در این پژوهش پس از بخش مقدمه، به پیشینه پژوهش‌های صورت‌گرفته بر روی اسم در رویکرد شناختی در زبان فارسی و انگلیسی پرداخته می‌شود. سپس در بخش سوم به مبانی نظری پژوهش و دستور شناختی پرداخته خواهد شد. در بخش چهارم به تحلیل داده‌های استخراج‌شده پرداخته خواهد شد و در بخش پنجم نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها ارائه می‌شوند.

۲. پیشینه پژوهش

طباطبایی (۱۳۸۲، ص. ۳) معتقد است اسم مرکب^۷ از رهگذر فرایندی ساخته می‌شود که به آن ترکیب می‌گویند. در ترکیب، دو یا چند واژه به هم می‌پیوندند و کلمه جدید تشکیل می‌دهند. مانند: کتابخانه، گل‌فروش، و پسرخاله .

کلباسی (۱۳۹۱، ص. ۲۹)، اسم را کلمه‌ای معرفی کرده که می‌تواند به‌عنوان هسته^۸ در جایگاه اصلی گروه اسمی به‌کار رود و نشانه‌های دستوری خاصی مانند نشانه جمع، معرفه و نکره با آن همراه شود.

فرشیدورد (۱۳۹۲، صص. ۱۸۱-۱۸۲) اسم را کلمه‌ای می‌نامد که برای تعیین کردن و نامیدن امور به‌کار می‌رود، مانند سنگ، انسان، دانش. وی معتقد است، اسم از منظر شمارشی و غیرشمارشی نیز به دو قسمت تقسیم می‌شود، اسم شمارشی^۹ یعنی اسمی که عدد و صفت شمارشی بگیرد و قابل‌شمارش باشد و اسم غیرشمارشی یعنی اسمی که عدد و چند نمی‌گیرد. معیار شمارشی و غیرشمارشی بودن اسم در زبان فارسی، تفاوت‌هایی با شمارشی و غیرشمارشی بودن اسم در زبان انگلیسی دارد.

اسم از نظر ساختمان به دو بخش تقسیم می‌شود:

۱. اسم‌های بسیط^{۱۰}؛ ۲. اسم‌های غیربسیط

اسم بسیط اسمی است که بی جزء باشد مانند: مادر، پدر، ماه، پسر، کی، کجا، که و چه.

اسم غیربسیط به انواع اسم‌های مشتق^{۱۱} و اسم‌های مرکب تقسیم می‌شود. اسم مشتق اسمی است که با ضمیمه‌های اشتقاقی، یعنی پسوند^{۱۲} ها و پیشوند^{۱۳} های اشتقاقی به وجود می‌آید و به دو گروه اسم‌های مشتق پیشوندی و اسم‌های مشتق پسوندی تقسیم می‌شود. اسم‌های مشتق پیشوندی و پسوندی نیز دارای انواع مختلفی هستند. به اعتقاد احمدی گیوی و انوری (۱۳۹۳، صص. ۶۲-۷۸)، اسم کلمه‌ای است که برای نامیدن شخصی یا حیوانی یا چیزی یا مفهومی به کار می‌رود و آن تنها کلمه‌ای است که می‌تواند مستقلاً و نه به جانشینی از طرف کلمه‌ای دیگر، در جمله نهاد، مفعول، متمم و منادا واقع شود و پسوند جمع و (ی) نکره بگیرد، مانند مسعود، گوسفند، باغ و پاییز.

آن‌ها اسم را در زبان فارسی به انواع زیر تقسیم می‌کنند که عبارت‌اند از:

اسم جامد و مشتق، اسم خاص^{۱۴} و عام، اسم معرفه و نکره، اسم مفرد و جمع و اسم جمع، اسم ساده و مرکب، اسم ذات و معنی و اسم مصغر. گفتنی است احمدی گیوی و انوری، اعتقادی به طبقه‌بندی اسم از منظر شمارشی و غیرشمارشی ندارند.

کربلایی صادق و گلفام (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای با عنوان نگاهی بر واژه‌های مرکب و مشتق مکان‌ساز در فارسی: رویکرد صرف‌شناختی^{۱۵}، به بررسی ساخت اسم مکان در فارسی از رهگذر وندها^{۱۶} و شبه‌وندهای^{۱۷} اشتقاقی دال بر مکان پرداخته‌اند. نگارندگان مقاله با بررسی ۱۱۰ نمونه منتخب ساخته‌شده با وندها و شبه‌وندهای مکان‌ساز فارسی از فرهنگ فارسی سخن (۱۳۸۲) به این نتیجه رسیده‌اند که این وندها و شبه‌وندهای اشتقاقی دال بر مکان، با وجود شباهت در کارکرد، به لحاظ معنایی کاملاً یکسان عمل نمی‌کنند. برای نمونه پسوند «-زار» در فارسی علاوه بر اشاره به مفهوم مکان، به مفهوم کثرت چیزی نیز اشاره می‌کند مانند گلزار، لاله‌زار، در حالی که دیگر پسوندهای مکان‌ساز همانند «-ستان، -کده، -گاه» و نمونه‌های دیگر از این ویژگی معنایی برخوردار نیستند. همچنین نگارندگان با بهره‌گیری از سازوکارهای صرف‌شناختی و دستاوردهای آن، همچون نظریه مقوله‌بندی^{۱۸}، مفهوم‌سازی^{۱۹} و حوزه‌بندی^{۲۰} به بررسی این گونه محدودیت‌های معنایی ناظر بر عملکرد چنین پسوندهایی پرداخته و در نهایت شاخص‌های شناختی دخیل در شکل‌گیری آن‌ها را معرفی کردند.

رفیعی و رضایی (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای با عنوان ساخت اسامی مشتق از پسوند «-گر» از منظر صرف‌شناختی، به بررسی ۱۲۴ واژه مشتق از پسوند «-گر» پرداختند. رفیعی و

رضایی ابتدا واژه‌های جمع‌آوری شده را در مقوله‌های معنایی مختلف قرار داده، سپس با بررسی واژه‌های مستخرج مفهوم «عامل انسانی انجام مداوم و متمایز عمل مرتبط با مفهوم پایه» به‌عنوان مفهوم آغازین ساخت (X-گر) را تشخیص دادند. رفیعی و رضایی این‌گونه نتیجه گرفتند که شکل‌گیری زیرطرح‌واره^{۲۱} اسم ابزار تحت‌تأثیر وام‌واژه‌های^{۲۲} انگلیسی مشتق از پسوند «-er» و از رهگذر عملکرد فرایند تقریب شکل گرفته است. از سوی دیگر، واژه‌های دارای مفاهیم اسم عامل (غیر شغل) و اسم شغل از دو زیرطرح‌واره مستقل حاصل می‌شوند. عربانی دانا و رفیعی (۱۳۹۷)، در مقاله‌ای با عنوان ساخت‌های دو اسمی در زبان فارسی براساس مدل محدودیت‌ها^{۲۳}، به بررسی ساخت‌های دو اسمی در زبان فارسی براساس مدل محدودیت‌های مولین^{۲۴} (2014) که شامل محدودیت‌های معنایی/ کاربردشناختی، واجی غیروزی و بسامد و ترتیب الفبایی است پرداخته و این‌گونه نتیجه گرفته‌اند که مدل محدودیت‌های مولین می‌تواند ترتیب اکثر ساخت‌های دو اسمی در زبان فارسی را توجیه کند. همچنین در مورد داده‌هایی که مدل مولین قادر به تبیین آن‌ها نیست، یک سری محدودیت‌هایی شامل اصل غلبه، اصل رسایی اول هجای دوم، اصل قیاس، اصل اهمیت، اصل رسایی جزء اول پایانه، اصل روایت و اصل سبب - مسبب را تعریف کردند.

لانگاکر (2008) در توصیف دستور شناختی، زبان را بخشی از شناخت دانسته و معتقد است تحقیقات زبان‌شناختی به درک ذهن بشر اختصاص داده شده که این تحقیقات توسط رویکردهای زیادی اعم از کابردی و رسمی با یکدیگر ارتباط پیدا کرده‌اند (Langacker, 2008, p.7).

پارک و پارک^{۲۵} (2017) در مقاله‌ای با عنوان دستورشناختی و اسم‌سازی انگلیسی^{۲۶}: کنش/برآیند سازه‌های اسمی و صفت‌های الزامی به تحلیل و بررسی سازه‌های اسمی کنش/برآیند و صفت‌های الزامی از منظر دستورشناختی پرداخته‌اند.

پارک و پارک (2017) این‌گونه نتیجه گرفتند چندین راهبرد پایه‌ای (اصلی) در هر دو نوع سازه‌های اسمی کنشی و برآیندی به‌وسیله حصول ادراک متفاوت از نمونه‌هایی مانند مالکیت معین و نامعین به‌کار گرفته می‌شود. پارک و پارک (2017)، معتقدند تحلیل آن‌ها می‌تواند به‌طور نظام‌مند به صفت‌های الزامی که به شیوه‌های پایه‌ای محدود شده‌اند مجوز تعمیم بدهد. همچنین به عقیده پارک و پارک (2017)، سازه‌های اسمی کنشی تبدیل‌شده فعل به اسم،

به طور مشخصی در تحلیل آن‌ها در نظر گرفته شده‌اند، زیرا وقوع سازه‌های اسمی کنشی نمی‌تواند متکی به وندهای اسم‌سازی باشد (Park & Park, 2017, p.750-753).

آن وان لیندن^{۲۷} (2019)، در مقاله‌ای با عنوان اسم‌سازی در هاراکمبوت^{۲۸}، به بررسی اسم‌سازی وابسته به فعل در زبان هاراکمبوت که یک زبان تنهای پویایی است پرداخته است. به عقیده وان لیندن (2017)، این زبان برمبنای استفاده از پیشوند، دارای دو نوع رسمی است. نوع اول، از پیشوند اسم‌ساز wa(?) – که محدود به عناصر اسم‌سازی بوده – استفاده نموده و غالباً اسم‌ها را برای ساخت عبارت اسمی تولید می‌کند. نوع دوم، از پیشوند اسم‌ساز e(?) – استفاده کرده که اساساً برای اسم‌سازی کنشی استفاده می‌شوند و نوعاً اسم‌سازی‌های چندواژه‌ای (اسم‌های مرکب) تولید می‌کند.

وان لیندن (2019) این گونه نتیجه گرفت که از میان این دو نوع رسمی، اسم‌سازی چندواژه‌ای، عبارت اسمی مانند نحو بیرونی را با فعل مانند نحو^{۲۹} درونی ترکیب می‌کند و همچنین دو پیشوند اسم‌سازی، نقش بنیادین در اسم‌سازی‌های وابسته به اسم ایفا می‌کنند و به اسم‌های وابسته الزامی حالت مستقل وام می‌دهد (Van linden, 2019, pp.19-26).

۳. چارچوب نظری پژوهش

۳-۱. دستور شناختی

چارچوب نظری پژوهش حاضر، دستور شناختی لانگاکر (2008) است. زبان‌شناسی شناختی را می‌توان به دو حوزه وسیع تقسیم کرد: معنی‌شناسی شناختی^{۳۰} و رویکردهای شناختی به دستور یا دستور شناختی. در دستور شناختی زبان به‌عنوان نظامی ذهنی و شناختی در نظر گرفته می‌شود و بنابراین مسئله استقلال زبان از دیگر قوای شناختی مطرح نیست و درک جامع نظام زبان بدون درک و شناخت کامل نظام شناختی میسر نیست. همچنین استقلال حوزه‌های زبانی نیز مردود است و منظور از معناشناسی نیز معنای تحت‌اللفظی یا زبان‌شناختی که اصطلاحاً به معنی فرهنگ^{۳۱} وار معروف است و نیز قائل بودن به مشخصه‌های معنایی نیست. بلکه معنای تحت‌اللفظی و غیر تحت‌اللفظی، مجازی، استعاری، و متکی بر بافت که اصطلاحاً معنی دایره‌المعارف^{۳۲} وار نامیده می‌شود مورد نظر است. دستور شناختی که توسط لانگاکر (2008) مطرح شده شاخص‌ترین جلوه زبان‌شناسی شناختی

است. لانگاکر (2008) در توصیف دستور شناختی، زبان را بخشی از شناخت دانسته و معتقد است تحقیقات زبان‌شناختی به درک ذهن بشر اختصاص داده شده که این تحقیقات توسط رویکردهای زیادی اعم از کاربردی و رسمی با یکدیگر ارتباط پیدا کرده‌اند (Langacker, 2008, p.7).

به عقیده لانگاکر (1991)، در دستور شناختی، واج‌شناسی^{۳۳}، تکواژشناسی^{۳۴} و نحو^{۳۵} حوزه‌های مستقل و خودمختار نیستند، بلکه هر سه واحدها و عناصری نمادین^{۳۶} هستند که پیوستاری^{۳۷} را تشکیل می‌دهند (لانگاکر، ۱۹۹۱ به نقل از دبیرمقدم، ۱۳۹۱، ص.۶۶). در این دستور سه نوع واحد اساسی مفروض است: واحدهایی معنایی، واجی و نمادین. هر واحد نمادین از دو قطب تشکیل شده است: قطب واحد معنایی^{۳۸} و قطب واحد واجی^{۳۹}. بنابراین تکواژها، واژه‌ها، ساختها و جمله‌ها هر کدام یک واحد نمادین محسوب می‌شود که از دو قطب معنایی و واجی تشکیل شده است (لانگاکر، ۱۹۹۱ به نقل از دبیرمقدم، ۱۳۹۱، ص.۶۸). لانگاکر (1986)، فرضیه‌هایی را در دستور شناختی ارائه کرده است که به شرح ذیل هستند:

۱. نمادپردازی^{۴۰}، ۲. شناختی بودن^{۴۱}، و ۳. طبیعی بودن^{۴۲}.

هر کدام از موارد بالا را به اختصار بیان می‌کنیم.

۱. نمادپردازی: به عقیده لانگاکر، ماهیت زبان نمادین است و متشکل از مجموعه‌ای از گفتارهای زبانی است. دستور شناختی نیز ماهیتاً نمادین بوده و تکواژها را به قالب‌های بزرگ‌تر دسته‌بندی می‌کند.

۲. شناختی بودن: زبان از مؤلفه‌های اصلی شناخت انسان است و برای درک ساخت‌های زبانی ابتدا باید با شناخت آشنا شد. تمایز چشم‌گیری بین توانش زبانی و شناخت وجود ندارد، در نتیجه این تشابه نسبی به ادغام شدن زبان‌شناسی و روان‌شناسی شناختی منجر می‌شود.

۳. طبیعی بودن: توصیف می‌بایست طبیعی بوده و به تمام ابعاد داده‌ها و اطلاعات بپردازد و از طرفی نیز نقطه مقابل توصیف‌های مصنوعی باشد. هر نظریه زبانی باید به لحاظ مفهومی شفاف باشد و با دنیای واقعی مطابقت داشته باشد. از دیدگاه دانشمندان شناختی، دستور شناختی یک علم سازمان‌یافته است که می‌تواند در درون واحدهای قراردادی زبان

ساخته شود و به وقوع بپیوندد. این واحدها، واحدهایی هستند که گویشور زبان در بیان آن‌ها مهارت داشته و برای استفاده از آن‌ها نیازی به تلاش ندارد (لانگاکر، ۱۹۸۶ به نقل از عرفانیان قنسولی، ۱۳۹۱، صص. ۶۲۸-۶۳۰).

لانگاکر در آخرین بازبینی دستور شناختی در سال ۲۰۰۸، نظام دستور شناختی را متشکل از ارتباط واحدهای معنایی با حوزه‌های شناختی معرفی می‌کند. به اعتقاد وی، دستور یک زبان مدخل واحدهای آن زبان بوده و می‌توان آن را در بافت نظری شناختی انسان یافته و درک کرد. لانگاکر (۲۰۰۸) معتقد است، دستور شناختی براساس طرح‌واره‌های تصویری^{۴۳} و تصویری ساخته شده است و دستور در آن، دانش زبانی گویشوران زبان از قراردادهای زبانی معرفی شده است. لانگاکر در ادامه توصیف دستور شناختی، اسمها و فعل‌ها را به عنوان مدخل‌هایی معرفی می‌کند که برای ساخت دستوری، عناصری کلیدی هستند. لانگاکر برای درک بهتر این موضوع مدلی را مطرح می‌کند که در آن عناصر، فضا، زمان، ماده و انرژی هستند و این مدل را مدل میز بیلگارد معرفی می‌کند (Langacker, 2008, p.103). در این مدل که مانند جهانی است که عناصر ویژه‌ای در اطراف آن در حال حرکت هستند، اسم به نقطه‌ای در یک محدوده اشاره می‌کند و فعل به رابطه‌ای اشاره می‌کند. اسمها و فعل‌ها عناصر متضاد دوقطبی هستند و دو عنصر کلیدی به‌شمار می‌آیند (Langacker, 2008, p.104).

لانگاکر (۲۰۰۸)، ویژگی‌های اصلی دستور شناختی به سه صورت زیر معرفی می‌کند:
 ۱. دستور شناختی طبیعی است، ۲. دستور شناختی ترکیب مفهومی دارد، و ۳. دستور شناختی از یک استحکام نظری^{۴۴} برخوردار است.

دستور شناختی طبیعی است، زیرا تنها به ساخت‌های آوایی و معنایی که از طریق یک ساخت نمادین به یکدیگر مرتبط می‌شوند، قائل است. دستور شناختی اتحاد مفهومی دارد، زیرا معتقد است دستور کاملاً به روابط نمادین محدود می‌شود. در نتیجه دستور نمادین است، زیرا به جفت شدن صورت و معنا محدود می‌شود و در نهایت، دستور شناختی از استحکام نظری برخوردار است، زیرا به محتوایی نیاز دارد که معتقد است تنها سه گروه از عناصر به نظام زبانی نسبت داده می‌شوند: ۱. ساخت معنایی - آوایی - نمادین به‌عنوان گفتار وقوع می‌یابند، ۲. طرح‌ریزی ساختارهای مجاز، و ۳. روابط مقوله‌ای میان ساخت‌های مجاز

(لانگاکر، ۲۰۰۸ به نقل از عرفانیان قنسولی، ۱۳۹۱، ص. ۶۳۱).

همانطور که پیش‌تر ذکر شد چارچوب نظری پژوهش حاضر، دستور شناختی لانگاکر (۲۰۰۸) است.

در این رویکرد، اسم یکی از مقوله‌های دستوری پایه محسوب می‌شود. در دستور شناختی اسم به دو زیر مجموعه اصلی تقسیم می‌شود که شامل اسم‌های قابل‌شمارش و اسم‌های عام یا غیرقابل‌شمارش هستند که به ترتیب به موضوع و جنس پیش‌نمونه‌های اولیه اشاره دارند (Langacker, 2008, p.128).

به اعتقاد لانگاکر (2008) دستوریان براساس رفتار دستوری متقابل اسم‌ها میان آن‌ها تمایز قائل می‌شوند. باوجوداین، برچسب سنتی قابل‌شمارش و عام، امکان تمایز آن‌ها در زمینه مفهومی را فراهم می‌آورد (Langacker, 2008, p.128). ویژگی‌های دستوری متفاوت اسم‌های قابل‌شمارش و عام، صرفاً حاکی از تقابل مفهومی بنیادی میان آن‌هاست. به اعتقاد لانگاکر (2008)، اسم‌های قابل‌شمارش و اسم‌های عام بر پایه عواملی مانند مبنای دستوری^۵، اساس مفهومی^۶، کران‌داری^۷، هم‌گنی^۸، انقباض‌پذیری^۹ و تکثیرپذیری^{۱۰} از یکدیگر متمایز می‌شوند که بحث پیرامون این عوامل را به دلیل پرهیز از حاشیه‌روی زیاد به پژوهش دیگری سپرده و به بررسی ساختار اسم از دیدگاه رویکرد شناختی می‌پردازیم.

در دستور شناختی، هر اصطلاحی که پیش‌نمایه‌ای^{۱۱} از یک شیئی باشد اسم نامیده می‌شود (Langacker, 2008, p.310).

این تعریف برای اسم‌های واژگانی و عبارتهای اسمی صدق می‌کند. یک گروه اسمی کامل عبارتی است که عناصر زمینه‌ای^{۱۲} را یکپارچه و در نتیجه، یک مرجع گفتمانی^{۱۳} را انتخاب می‌کند.

به اعتقاد برخی زبان‌شناسان، یک اسم همیشه با یک گروه اسمی (NP) در ارتباط است. این تعریف، یک مفهوم ناقص است، زیرا اسم‌ها الزاماً همیشه در یک گروه حضور ندارند یا گروه‌ها همیشه شامل اسم نیستند. هر گروهی واجد شرایط داشتن اسم نیست (Langacker, 2008, p.310).

در دستور شناختی (Langacker, 2008)، اسم‌ها از منظر کاربرد معنایی به دو گروه ضمائر^{۱۴} و اسم‌های خاص طبقه‌بندی می‌شوند.

ضمایر عناصری هستند که جانشین اسم می‌شوند. در دستور شناختی، اگر یک اسمی به‌طور گسترده توصیف شود، به جای آن از ضمیر استفاده می‌شود. ضمایر شامل اصطلاحات معین^۶ و نامعین^۷ هستند. یک نمونه بارز در انگلیسی استفاده از واژه [ONE] است که هم به‌عنوان عدد و هم در موارد مشابه استفاده می‌شود. مثال:

My boss has an expensive car, but I just have a cheap one.

از این مثال می‌توان دریافت که [ONE] ضمیری است که جانشین (car) شده است. (One) همچنین می‌تواند به‌صورت مفرد یا جمع، جانشین اسم‌های مفرد، جمع یا غیرقابل‌شمارش شود. گفتنی است، one حتی می‌تواند زمانی که به‌طور مستقیم با یک عنصر پیش‌زمینه‌ای ادغام می‌شود، یک اسم لحاظ شود. مثال:

This one -that one

One به‌عنوان یک ضمیر کاربردهای فراوانی دارد. می‌تواند به‌عنوان جانشین برای اسم‌های کامل مانند (Someone) قرار بگیرند، همچنین می‌تواند دارای کاربرد استعاری نیز باشد. برخلاف حروف تعریف، ضمایر به‌تنهایی به جای اسم می‌نشینند، همچنین به این نکته تأکید می‌ورزند که مرجع ضمیر قبلاً در جمله قبلی به‌طور کامل و شناخته‌شده معرفی شده است.

لازم به یادآوری است که یک عنصر پیش‌زمینه‌ای اسمی^۷، خود یک الگوی اسمی^۸ است برای پیش‌فرض خود و چیزی که به آن ارتباط داده می‌شود (Langacker, 2008, p.312-314).

اسم‌های خاص اغلب مدعی این مطلب هستند که فاقد نوع توصیفی هستند. به‌راستی آن‌ها اغلب فاقد معنی در نظر گرفته شده و شالوده آن‌ها به چیزی در جهان خارج ارجاع داده می‌شود. اگرچه این نگاه سنتی تأیید نشده است. بیشتر اسم‌های خاص به‌طور قراردادی، برای انواع خاصی از مدخل‌های واژگانی به‌کار گرفته می‌شوند مانند Jack برای یک انسان مذکر و Jill برای یک انسان مؤنث. بقیه اسم‌های خاص بدنه‌ای از اطلاعات را تشکیل می‌دهند که به‌طور گسترده بین عموم انسان‌ها استفاده می‌شود. برای مثال اسم «George Washington» تنها به یک فرد اشاره نمی‌کند، بلکه به یکسری از اطلاعات دایره‌المعارفی نیز تعمیم داده می‌شود مانند: ژنرال ارتش، اولین رئیس‌جمهور آمریکا و غیره (Langacker, 2008, p.316).

ویژگی متمایزکننده اسم‌های خاص این نیست که آن‌ها فاقد معنی هستند، بلکه در درون

معنایشان بنیانگذاری شده‌اند. به‌عنوان یک مؤلفه معنایی، یک اسم خاص با یک مدل شناختی مناسب در می‌آمیزد تا نشان دهد چگونه یک صورت برای آشکار کردن یک مجموعه اجتماعی استفاده می‌شود. برای مثال اسم Jack با خود این فرضیات را به دنبال دارد که در داخل یک گروه آشکار مانند خانواده قرار دارد و به یک فرد اشاره می‌شود. بنابراین این اسم می‌تواند به‌عنوان معرف یک نمونه – شخصی که اسم او Jack است – شناخته شود. یک مدل شناختی ایدئال نشان‌دهنده آن است که خود اسم، که دارای یک قطب واجی است، در توصیف نوع خود دارای یک قطب معنایی نیز است. با تمرکز به روی معنی Jack درمی‌یابیم که منظور فردی است که اسمش Jack است. گفتنی است که این ویژگی محدود به اسم‌های خاص نمی‌شود و در اسم‌های عام نیز به این معناست که در آن اسم، تعدادی مدخل متفاوت را پوشش می‌دهد. یک اسم عام اسمی است که نوع آن دارای مثال‌های متفاوتی باشد. اما اسم خاص تنها دارای یک مدخل است. در بُعد ظاهری ساختار اسم، که تقریباً در تمام زبان‌ها مشترک است، هدف از نشان‌دار^۹ کردن اسم‌ها، نمایش مقوله آن‌ها، نشان دادن ویژگی‌های معنایی آن‌ها یا نمایش روابط آن‌ها با دیگر عناصر زبان است. این نشان‌داری با عنایت به اهمیت معنایی و تبلور عینی اسم‌ها و چگونگی تغییرات درونی و ذاتی که در یک اسم به‌وجود می‌آید، تغییر می‌کند (Langacker, 2008, p.316-317).

به‌طور خلاصه، در دستور شناختی لانگاکر (2008)، اسم به دو زیر مجموعه اصلی اسم‌های قابل‌شمارش و اسم‌های عام یا غیرقابل‌شمارش تقسیم می‌شوند. همچنین لانگاکر (2008)، اسم‌ها را از منظر کاربرد معنایی به دو گروه ضماینر و اسم‌های خاص تقسیم می‌کند. رویکرد شناختی و در رأس آن دستور شناختی لانگاکر (2008)، وجه تمایز میان اسم‌های قابل‌شمارش و اسم‌های غیر قابل‌شمارش یا عام را در گرفتن نشانه جمع (S جمع) معرفی کرده است. بدین ترتیب اسمی که نشانه جمع دریافت کند قابل‌شمارش است و اسمی که نشانه جمع دریافت نکند غیرقابل‌شمارش است، مثال :

Car ----- Cars -----count – noun

Water -----non- count ----- mass noun

براساس دستور شناختی لانگاکر (نشانه جمع)، ضماینر در زبان انگلیسی، هیچ‌گاه نشانه

جمع، (S جمع)، دریافت نمی‌کنند و خود دارای صورت مفرد و جمع هستند، مانند :

Singular : I , You , He , She , this , that

Plural : We , You , They , these , those

همچنین در دستور شناختی لانگاکر (2008)، اسم‌های خاص نیز به هیچ عنوان نشانه جمع، (S جمع) دریافت نمی‌کنند.

Jack ----- Jacks*

۴. تحلیل داده‌ها

در این بخش نگارندگان به تحلیل ۱۵۰ اسم بسیط منتخب از فرهنگ بزرگ سخن (۱۳۸۲) براساس چارچوب نظری پژوهش حاضر، دستور شناختی لانگاکر (2008)، می‌پردازند. در بررسی اسم‌های منتخب از پیکره پژوهش براساس چارچوب نظری دستور شناختی لانگاکر (2008)، که مشتمل بر ۱۵۰ اسم بسیط است، مشخص شد که اسم‌هایی که در ذیل این بخش آورده شده‌اند، نشانه جمع (ها) دریافت می‌کنند، در نتیجه براساس الگوی چارچوب نظری پژوهش در مجموعه اسم‌های قابل‌شمارش دسته‌بندی می‌شوند:

آب، آرش، آتش، آتل، آچار، ابر، اتاق، استکان، اجاق، انبر، احمد، اختر، انسیه، الهه، ادکلن، ادريس، ليلا، اشرف، سکه، اشک، اطلس، بابا، بیل، بابونه، باتری، بردیا، باد، بانک، بامیه، بچه، بحران، بختیار، بدن، بهرام، بانو، ستاره، برادر، برج، برنامه، برق، برف، برکه، برگ، پدر، پر، پروانه، پروین، نگین، پرتقال، پنبه، پارو، پرتو، پرچم، تابستان، تاب، تابلو، تاج، تاریخ، جاده، جارو، جام، جرم، کشور، چلچله، آن، چمن، چنگال، چوب، چوپان، حاصل، حمید، حسین، گل، حجت، حدیث، خیر، خیار، خرس، خزانه، خصم، دنیا، داریوش، دیبا، دختر، دای، دکل، دریا، درنا، در، دست، درجه، دیوار، راسو، راکت، راه، خیابان، رز، جنگل، رایحه، رتبه، رخ، زاج، زر، زاغ، زامیاد، زبان، زخم، ژاله، ژاکت، ژن، سعید، سارا، سوسن، سنبل، سطل، کتایون، ساین، سایه، سبد، سپاه، سپهر، سنگ، شایراد، شاهین، شتر، شاخ، روح، شامپو، شما، ما، عروس، غنچه، غم .

در تحلیل و بررسی اسم‌های موجود در این بخش، اسم‌های قابل‌شمارش، اسم‌های غیرقابل‌شمارش، اسم‌های عام، اسم‌های خاص، ضمائر شخصی و ضمائر اشاره‌ای مشاهده شد که برخی به صورت دستوری و برخی براساس شَمّ زبانی گویشور زبان، نشانه جمع (ها) دریافت می‌کنند، بنابراین براساس چارچوب نظری پژوهش می‌بایست در گروه اسم‌های

قابل‌شمارش لحاظ شوند. به مثال‌های زیر دقت فرمایید:

آب — آ +ها = آبها: آب‌های مناطق جنوب از کیفیت پایینی برخوردارند.
 آرش — آرش +ها = آرش‌ها: در این مرز و بوم، چه آرش‌ها که فدا شده‌اند.
 ابر — ابر +ها = ابرها: از فرصت‌ها استفاده کنید که مانند ابرها زودگذرند.
 برق — برق +ها = برق‌ها: برق‌ها رفت!
 آن — آن +ها = آن‌ها کنار باغ ایستاده بودند.
 ما — ما +ها = ماها! آقا معلم ماها رو میگه!
 شما — شما +ها = شماها چرا اینجا جمع شدید!؟

همانطور که در تعریف اسم قابل‌شمارش و غیرقابل‌شمارش در زبان فارسی بیان شد، اسمی که عدد و چند بگیرد قابل‌شمارش و اسمی که عدد و چند دریافت نکند غیرقابل‌شمارش تعریف می‌شود. در نمونه‌های فوق، آب، آن، ما و شما، در زبان فارسی عدد و چند دریافت نمی‌کنند و غیرقابل‌شمارش محسوب می‌شوند، اما طبق الگوی دستور شناختی نشانه جمع دریافت می‌کنند و قابل‌شمارش محسوب می‌شوند که این امر از موارد تناقض میان زبان فارسی و دستور شناختی است. همچنین اسم خاص (آرش)، به صورت غیردستوری اما براساس شم زبانی گویشور زبان فارسی، عدد و چند دریافت می‌کند و در گروه اسم‌های قابل‌شمارش قرار می‌گیرد. به مثال‌های آن توجه کنید:

- چند آرش دیگر باید از بین برود تا مشکل دارو در کشور حل شود؟!

- صدها آرش در این کشور وجود دارد که با مشکل دارو دست و پنجه نرم می‌کنند.

این مورد نیز با دستور شناختی در تضاد بوده، زیرا در دستور شناختی، اسم‌های خاص در گروه اسم‌های قابل‌شمارش و غیرقابل‌شمارش طبقه‌بندی نمی‌شوند و خود دارای طبقه مجزا هستند و براساس معیار معنایی طبقه‌بندی می‌شوند.

بقیه اسم‌های بسیط موجود در پیکره پژوهش، هم از منظر دستوری و هم از منظر شم زبانی گویشور زبان فارسی، نشانه جمع (ها) دریافت نمی‌کنند و قابل‌شمارش محسوب نمی‌شوند. این موارد با الگوی دستور شناختی لانگاکر (2008) مطابقت دارند. این اسم‌ها عبارت‌اند از:

آسیا، ایشان، اشکنه، بابل، باختر، جهرم، تو، او، زابل، زاهدان، ژاپن، سبوس، ایران

در بررسی این بخش مشخص می‌شود، اسم‌های منتخب یا از ضمائر شخصی مفرد و جمع تشکیل می‌شوند و بنابراین نشانه جمع (ها) دریافت نمی‌کنند یا اسم خاص هستند که تنها یک نمونه از آن‌ها در جهان خارج وجود دارد و دارای نوع دیگری نیستند که نشانه جمع دریافت کنند، مانند آسیا، ژاپن و ایران که این مورد نیز با الگوی دستور شناختی لانگاکر (2008) مطابقت دارد.

۵. نتیجه

در این مقاله به بررسی جایگاه اسم در زبان فارسی از دیدگاه شناختی براساس آراء و عقاید لانگاکر (2008) پرداخته شد. در این پژوهش محققان با انتخاب ۱۵۰ اسم بسیط فارسی از فرهنگ بزرگ سخن (۱۳۸۲)، به بررسی جایگاه اسم در زبان فارسی از دیدگاه شناختی پرداختند و به نتایج ذیل دست پیدا کردند:

در بررسی اسم‌های بسیط موجود در پیکره زبانی پژوهش از دیدگاه شناختی مشخص شد که دستور زبان فارسی در مقوله اسم‌های قابل‌شمارش، اسم‌های غیرقابل‌شمارش، اسم‌های عام، اسم‌های خاص و ضمائر با الگوی دستور شناختی لانگاکر (2008) تفاوت‌های چشمگیری دارد که عبارت‌اند از: در زبان فارسی معیار قابل‌شمارش و غیرقابل‌شمارش بودن اسم، دریافت نشانه جمع نیست و در زبان فارسی اسم‌ها براساس اینکه عدد یا چند بگیرند، به دو مقوله قابل‌شمارش و غیرقابل‌شمارش تقسیم نمی‌شوند، درحالی‌که در دستور شناختی لانگاکر (2008)، معیار قابل‌شمارش بودن یک اسم، دریافت نشانه جمع توسط آن اسم است، همچنین در زبان فارسی برخلاف الگوی دستور شناختی، اکثریت اسم‌ها، اعم از قابل‌شمارش، غیرقابل‌شمارش، عام، خاص و برخی ضمائر شخصی و اشاره، نشانه جمع (ها) دریافت می‌کنند که این مورد با دستور شناختی لانگاکر (2008) در تناقض کامل است و در دستور شناختی اسم‌های عام، خاص و مخصوصاً ضمائر به هیچ وجه نشانه جمع (S-) دریافت نمی‌کنند. همچنین در زبان فارسی برخی اسم‌ها که ذاتاً غیرقابل‌شمارش هستند، مانند (آب)، نیز نشانه جمع (ها) دریافت می‌کنند که در این امر شم زبانی گویشور زبان فارسی نیز دخیل است و این مورد نیز از موارد تناقض دستور زبان فارسی و دستور شناختی است. در مورد آخر، برخی اسم‌های خاص هستند که باوجود اینکه از گروه اسم‌های غیرقابل‌شمارش هستند،

در زبان فارسی علاوه بر دریافت نشانه جمع (ها)، عدد و چند نیز دریافت می‌کنند که این مورد نیز کاملاً با دستور شناختی در تضاد است. به‌طور کلی، در زبان فارسی اسم‌های قابل‌شمارش و اسم‌های غیرقابل‌شمارش در دو سوی یک بررسی و اسم‌های عام و اسم‌های خاص نیز در دو سوی مخالف هم هستند که در مجموع با الگوی دستور شناختی لانگاکر (2008) مطابقت ندارند.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. Noun
2. Linguistics
3. Cognitive Framework
4. Cognitive Grammar
5. Langacker
6. Mass Nouns
7. Compound Noun
8. Head
9. Count Noun
10. Simple Noun
11. Derived Noun
12. Suffix
13. Prefix
14. Proper Noun
15. Cognitive Morphology
16. Affixes
17. Combining Form
18. Categorization
19. Conceptualization
20. Configuration
21. Scheme
22. Loan-word
23. Constraints
24. Mollin
25. Park Park
26. English Nominalization
27. Vanlinden
28. Harakembut
29. Syntax
30. Cognitive Semantics

31. Dictionary
32. Encyclopedic
33. Phonology
34. Morphology
35. Syntax
36. Symbolic
37. Continuum
38. Semantics Pole
39. Phonological Pole
40. Symbolization
41. Cognitive
42. Natural
43. Image schema
44. Theoretical Austerity
45. Grammatical Basis
46. Conceptual Basis
47. Bounding
48. Homogeneity
49. Contractibility
50. Replicability
51. Profiles
52. Grounding Elements
53. Discourse Reference
54. Pronoun
55. Definite
56. Indefinite
57. Grounding Noun
58. Schematic Noun
59. Marked

۷ منابع

- احمدی گیوی، ح.، و انوری، ح. (۱۳۹۳). *دستور زبان فارسی ۱*. ویرایش چهارم. تهران: فاطمی.
- انوری، ح. (۱۳۸۲). *فرهنگ بزرگ سخن جلد ۱ و ۲*. تهران: سخن.
- دبیرمقدم، م. (۱۳۹۱). *زبان‌شناسی نظری، پیدایش و تکوین دستور زایشی*. ویرایش دوم. تهران: سمت.
- راسخ مهند، م. (۱۳۸۶). *اصول بنیادین در زبان‌شناسی شناختی*. بخارا، ۶۳، ۱۷۲-۱۹۱.

- رفیعی، ع.، و رضایی، ح. (۱۳۹۶). ساخت اسامی مشتق از پسوند «-گر» از منظر صرف شناختی. *جستارهای زبانی*، ۴ (۵۸)، ۷۵-۱۰۴.
- شقاقی، و. (۱۳۸۹). *مبانی صرف*. تهران: سمت.
- صفوی، ک. (۱۳۹۰). *درآمدی بر معنی‌شناسی*. تهران: سوره مهر.
- عربانی دانا، ع.، و رفیعی، ع. (۱۳۹۷). ساخت‌های دواسمی در زبان فارسی براساس مدل محدودیت‌ها. *جستارهای زبانی*، ۴ (۵۸)، ۷۵-۱۰۴.
- عرفانیان قونسولی، ل. (۱۳۹۱). *بررسی دستور شناختی*. همایش ملی دوزبانگی: چالش‌ها و راه کارها، کد همایش BILINGUAL۰۱. صص ۶۱۸-۶۳۵.
- فرشیدورد، خ. (۱۳۹۲). *دستور مفصل امروز برپایه زبان‌شناسی جدید*. تهران: سخن.
- قطره، ف.، و طالبی، م. (۱۳۹۰). صرف شناختی و گستره آن. *مجموعه مقالات سومین هم‌اندیشی صرف*. تهران: نشر نویسه پارسی.
- کربلایی صادق، م.، و گل‌فام، ا. (۱۳۹۳). نگاهی بر واژه‌های مرکب و مشتق مکان‌ساز در فارسی: رویکرد صرف شناختی. *جستارهای زبانی*، ۴ (۳۱)، ۱۰۷-۱۲۷.
- کلباسی، ا. (۱۳۹۱). *ساخت اشتقاقی واژه در فارسی امروز*. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- لانگاکر، ر. (۲۰۰۸). *مبانی دستور شناختی*. ترجمه ج. میرزابیگی (۱۳۹۷). تهران: آگاه.
- همایون، ه. (۱۳۹۴). *واژه‌نامه زبان‌شناسی و علوم وابسته*. ویرایش دوم. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

References

- Ahmadi Givi, H., & Anwari, H. (2014). *Persian Grammar* 1. 4th Edition, Tehran: Fatemi. [In Persian].
- Anwari, H. (2003). *The Great Dictionary of Sokhan*. Vol. 1&2, Tehran: Sokhan. [In Persian].
- Arabani Dana, A., & Rafiei, A. (2018). Biased constructions in Persian language based on the constraints model. *Linguistic Essays*, 4 (58), 75-104. [In Persian].

- Aronoff, M. (1994). *Morphology by itself*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
- Croft, W., & Alan Cruse, D. (2004). *Cognitive linguistics*. Cambridge: Cambridge university press. [In Persian].
- Croft, w; D. Alan Cruse. (2004). *Cognitive linguistics*, Cambridge: Cambridge University press.
- Dabir Moghadam, M. (2012). *Theoretical Linguistics, the Origin and Development of Generative Grammar*. 2nd edition, Tehran: Samt. [In Persian].
- Erfanian Qonsouli, L. (2012). Grammar review. *National Conference on Bilingualism: Challenges and Solutions*. 618-635. [In Persian].
- Farshidvard, Kh. (2013). *Today's Detailed Grammar based on Modern Linguistics*. Tehran: Sokhan. [In Persian].
- Hamawand, Z. (2011), *Morphology in English, word formation in cognitive grammar*. New York: Continuum International Groups.
- Haspelmath, M, A.D. Sims. (2010). *Understanding morphology*. 2nd edition. London: Hodder Education.
- Homayoun, H. (2015). *Glossary of linguistics and related sciences*. 2nd edition. Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies. [In Persian].
- Kalbasi, A. (2012). *Derivative Construction of the Word in Contemporary Persian*. Tehran: Institute for Humanities and Cultural Studies. [In Persian].
- Karbalaei Sadegh, M., & Gulfam, A. (2014). A look at compound words and locator derivatives in Persian: a pure cognitive approach. *Linguistic Essays*, 4 (31), 107-127.
- Langacker, R. (1986), *Foundation of Cognitive Grammar*, available at: <http://www.dfy.htm>.
- Langacker, R. (1987), *Foundation of cognitive grammar*, Stanford: Stanford University Press.

- Langacker, R. (1991). *Foundation of cognitive grammar*. Vol. 2: Descriptive Application, Stanford: Stanford University Press .
- Langacker, R. (2008). *Cognitive grammar, A basic introduction*. New York: Oxford University Press .
- Langacker, R. (2008). *Grammatical principles*. Translated by J. Mirzabeigi (2018). Tehran: Agah . [In Persian].
- Lee, D. (2001). *Cognitive linguistics, An introduction*, Melbourne: Oxford University Press.
- Park, ch., & Park, B. (2017). *Conitive Grammer and English nominalization : Event / Result nominals and gerundives*. [http:// doi.org/10. 1515/coy-2016-](http://doi.org/10.1515/coy-2016-).
- Park, ch., & Park, B. (2017). Cognitive grammer and English nominalization : Event / Result nominals and gerundives. [http:// doi.org/10.1515/coy-2016](http://doi.org/10.1515/coy-2016).
- Qatreh, F., & Talebi, M. (2011). Cognitive and its scope. *Proceedings of the Third Symposium of Morphology*. Tehran: Neveeseh Parsi Publishing House. [In Persian].
- Rafiei, A., & Rezaei, H. (2017). Making nouns derived from the suffix "-gar" from a pure cognitive perspective. *Linguistic Essays*, 4 (58), 75- 104. [In Persian].
- Rasekh Mohammad, M. (2007). Basic principles in cognitive linguistics. *Bukhara*, 63, 172-191. [In Persian].
- Safavi, K. (2011). *An Introduction to Semantics*. Tehran: Sureh Mehr. [In Persian].
- Shaghaghi, V. (2010). *Morphology , the Basics*. Tehran: Samt. [In Persian].
- Van linden, An. (2019). *Nominalization in Harakmbut*. <https://doi.org/10.1075/tsi.124.12/in>